

SOOSIANA, 15: 57-66, 1987.

KISS, É.:

Malakológiai évfordulók, 1987 - Malakologische Jubiläen, 1987

"Laudamus veteres, sed nostris utimur annis;
Mos tamen est aequa dignus uterque coli."
/OVIDIUS: Fasti, I: 225-226/

Rafael ARANGO y Molina 1837 Kuba - 1893 Kuba

Kubai természettudós volt, aki hazájában főleg puhatestüket és tengeri gerincteleneket gyűjtött. Sokat publikált a kubai faunáról. Legjelentősebb munkája: Contribution a la Fauna Malacologica Cubana. 1878-1880.

Michael BIELZ 1787 Berethalom - 1866 Nagyszeben

Erdélyi szász, természetkutató, kőnyomdász. Az elemi iskolát Berethalmon, a gimnáziumot Meggyesen és Nagyszebenben végezte. A gimnázium után a kolozsvári református kollégiumba volt, hogy protestáns lelkész legyen, mivel vagyontalan szülei nem tudták számára lehetővé tenni, hogy a kor szokása szerint ő is egy németországi egyetemen tanuljon. Később házitanító lett Kolozsváron, Nagyszebenben, majd Berethalmon. Szülőfaluja az evangélikus szuperintendensnek volt székhelye, s itt 1811-ben prédkátorrá és szuperintendensi titkárrá nevezték ki. Rajzolással ekkor kezdett foglalkozni. 1811-ben megnősült. 1814-ben meghívást kapott Ujfaluba evangélilus lelkésznek. A családja megélhetését azonban nem tudta biztosítani, ezért 1821-ben elköltözött Zoodtba, ahol festéssel és rajzolással kereste kenyérét. 1822-ben már Nagyszebenben találjuk, ahol két barátjával együtt megalapítja az első erdélyi litográfiai intézetet. Az iskolák számára térképeket, füzeteket, rajzmintákat nyomtatott. Ebben az időben s kőnyomathoz szükséges kőlapokat kizárolag Bajorországból hozatta, s a beszerzést csak igen nagy nehézségek árán tudta megoldani. Ezért kezdett geológiával foglalkozni, hogy a szükséges

nyersanyagokat és kőlapokat saját maga tudja kibányászni és előállítani. Sokat publikált geológiai témaiban. A nyomdát 1854-ig vezette. Emellett husz éven át rajzot tanított a nagyszebeni gimnáziumban. Könyvet is írt a tanítás módszereiről. 1830-31-ben kapta az első indittatásokat a puhatestüek gyűjtéséhez. Egy véletlen folytán sikerült megszereznie ROSCHMÄSSLER: Iconographie és C. PFEIFFER: Naturgeschichte deutscher Land- und Süßwasser-Mollusken c. könyveit, amelyek segítségével egész gyűjteményét meg tudta határozni. 1843-ban közzé tett egy listát Erdély szárazföldi és édesvízi faunájáról, majd ez alapján 1848-ban összeállította Erdély puhatestü faunáját. Ez a munkája nyomtatásban nem jelent meg. 1851-ben ujabb listát adott közre, amely kiegészítette az elsőt és amelyben új fajokat írt le. Címe: Verzeichniss der Land- und Süßwassermollusken Siebenbürgens. Verh. Mitt. siebenb. Ver. Naturw., 2:14-16, 55-59, 62-65. Értekezéseit és cikkeit német nyelven írta. 1833-ban a Transsilvania c. tudományos folyóiratnak, 1842-ben pedig a megalakult erdélyi földrajzi társaságnak volt társalapítója. 1849-ben megalapította Erdély természettudományos egyesületét, amelynek haláláig elnöke volt. Gyűjteményét fia E.A. BIELZ örökölte.

Werner BLUME 1887 München - 1965 Göttingen

Tanulmányait Münchenben végezte, orvosi diplomát szerzett. Az első világháború alatt és után orvosként dolgozott, majd 1925-től a königsbergi egyetem anatómiai intézetében asszisztens-ként tevékenykedett. 1927-től ugyanilyen minőségben dolgozott Göttingenben, s itt 1938-ban professzori kinevezést kapott. A malakológiahoz való első indítást diákkorában kapta. Lelkesen gyűjtött, de gyűjteményét a huszas években el kellett adnia. Anyaga részben Wittenbergbe, részben pedig Bécsbe került. 1935-től egy ujabb nagy gyűjteményt állított fel, amely végrendeletileg a münscheni Bayerische Staatssammlungba került. Malakológiai publikációinak száma 23. Több új fajt írt le Boliviából, Afrikából és Kinából.

Dominique DUPUY 1812 Lectoure /Gers/ - 1885 Lectoure /Gers/
Életrajza a Soosiana, 1985, 13:36. oldalán található.

GEBHARDT Antal 1887 Pécs - 1972 Pécs

Életrajza a Soosiana, 1973, 1: 9-10. oldalán található.

Vinzenz Maria GREDLER 1823 Telfs - 1912 Bozen

Tiroli természettudós, akit nyugodtan lehet kora polihisztorának nevezni. Tudományos munkásságának legnagyobb részét a puhatestüeknek szánta. Tizedik gyermekként született az Inn völgyében fekvő Telfsben. Szülei az Ignaz nevet adták neki. 1835-ben kezdte meg tanulmányait a bozoni gimnáziumban, ahol egyik bátyja ferences tanárként tanította. A gimnázium befejezése után 1841-ben Salzburgban belépett a ferences rendbe, s ott az időközben meghalt bátyja nevét vette fel. 1846 októberében szentelték pappá, majd tanári kinevezést kapott Hall in Tirolban, s nemsokára Bozenben. Mindkét iskolában természetrajzot tanított. 1852-ben Innsbruckban államvizsgát tett természetrajzból és német nyelvből. Diákjaival végigkutatta Bozen közelét és távolabbi területeit. Az 1870-es években a ferencesek magángimnázium megnyitására kényszerültek, mivel a kormány elvette tőlük a régi gimnáziumot. Az új iskolának GREDLER lett az igazgatója, s az intézményt olyan jól vezette, hogy 1887-ben megkapták a nyilvános gimnázium jogát. Még abban az évben a régi gimnáziumot tanulóhiány miatt megszüntették. 53 éven át tanított, s ebből 26 évet igazgatóként töltött. Természettudási munkássága során Ausztria bizonyos területeivel és Tirol faunájával foglalkozott. Emellett rendkívül jelentősek a távoli vidékekről /pl.Közép-Afrika, Borneó, Szumátra, Kina/szóló munkái. Európa faunájában több faj leírása az ő nevéhez fűződik, vagy az ő tiszteletére neveztek el. A puhatestüek mellett foglalkozott a Tirolban élő bogarakkal, hangyákkal, legyekkel, hemipterákkal, kétéltűekkel és hüllőkkel, de publikált emlősök-ről, madarakról, szőlön, gesztenyén és fügefán élő állatokról, mezőgazdasági kártevőkről /elsősorban lepkékről/ is. Botanikai, geológiai, ásványtani dolgozatai szintén jelentek meg. Kb. 200

db természettudományos cikke van, s ezen felül száznál jóval több egyéb írást is magáénak mondhat, melyeknek nagyrésze szépirodalmi tartalmú. Fő munkája: Tirol's Land- und Süßwasser-Conchylien. Wien. 1856-59. A kétkötetes faunafeldolgozás még ma is nélkülözhetetlen alapmű a kelet-alpesi malakológiai kutatásban. Gyűjteménye világanyag, sokat szerzett cserék utján, egy részt viszont a missziókban dolgozó rendtársai gyűjtötték számára. 1878-tól kezdve nagyobb küldeményeket kapott Kinából, de mivel a gyűjtési adatok sokszor pontatlanok voltak, ezért publikációiban többé-kevésb csak sejtetni tudta a lelőhelyet. 1878-1901 között 25 publikációja jelent meg a kinai puhatestükről, melyekben 201 új taxont vezet be. Gyűjteményéből egy részt Innsbrucknak ajándékozott, a nagyobbik rész azonban még ma is a bozeni gimnáziumban található. Anyaga sajnos a háborus keveredések miatt faunisztikai szempontból elvesztette jelentőségét. Jelenleg teljesen rendezetlen állapotban van a kinai anyagot kivéve, melyet ZILCH tett rendbe, s a következő cikkben közölt: VINZENZ GREDLER und die Erforschung der Weichtiere Chinas durch Franziskaner aus Tirol. Arch. Moll., 1974, 104/4/6: 171-228. A hozzá írt kiterjedt levelezést szintén ZILCH publikálta. A gyűjtemény ma P.Dr. VIKTOR WELFRONER felügyelete alatt kizárolag kutatók részére hozzáférhető.

G. Dallas HANNA 1887 Carlisle, Arkansas, USA - 1970 California, USA

Amerikai zoológus, paleontológus és malakológus. Doktorátust 1918-ban szerzett a George Washington egyetemen. 1911-19 közzött egy halászati intézetnél dolgozott, majd 1920-70-ig a kaliforniai Calif. Acad. Sci-n az őslénytani osztály vezetője volt. Sok expedícióban vett részt, főleg Alaszkát és Guadalupeot tanulmányozta. Kutatásai széles körben mozogtak. Foglalkozott geológiával, mikroszkópikus vizsgálatokkal, alaszkai fókákkal valamint recens és fosszilis molluszkkal. Sok cikket írt a nyugat-amerikai csigákról. A Nautilus c. folyóiratban 50 publikációja jelent meg.

HAZAY Gyula 1842 Szepesbéla - 1887 Budapest

Budapesten jogot végzett, s gróf Andrássy Gyula megántitkára lett. 1867-ben már a pénzügyminisztériumban dolgozott, majd 1871-ben az általa alapított Népbank vezértitkára majd vezérigazgatója volt. Utolsó éveiben a lublói fürdő igazgatójaként tevékenykedett. A puhatestüekkel hobbiból kezdett el foglalkozni, s munkássága során igen szép eredményeket ért el. Cikkeiben az öröklődő és nem öröklődő változatok kérdésével foglalkozott, s emellett ökológiai megfigyeléseket és kísérleteket végzett. Nevéhez fűződik a budapesti és kárpáti fauna összeállítása. Ő fedezte fel a bihari JÓZSEF-cseppkőbarlangot. Gyűjteménye a Magyar Nemzeti Múzeumba került, mely 1956-ban a többi anyaggal együtt elégett. Publikációi: Die Molluskenfauna von Budapest. 1881; Die Limnaeen der Gruppe Gulnaria. 1884; Az Északi-Kárpátok Molluska-faunája. 1884; Die Succinaceen Englands. 1885

Friedrich HELD 1812 Landshut - 1872 München

Már kora ifjúságától kezdett természettudományokkal foglalkozni, erdeklődését apjától örökölte, aki a Königliches Naturalienkabinet kusztosa volt. Münchenben elvégezte az orvosi egyetemet, de a kétéves kötelező orvosi gyakorlat után nem tudott elhelyezkedni. 1845-ben ezért elfogadott egy tanári állást, s mint természetrájzánár működött. A puhatestüekkel már egyetemi évei alatt kezdett foglalkozni. Legfontosabb írásait az Isis c. természettudományos folyóiratban publikálta. Cikkeiben igen sok új fajt írt le. Korán felismerte, hogy a fajok elkülönítésében csupán a héj nem lehet egyedül fontos bályeg. A Bajor-Alpokat ő tette malakológiailag ismertté. Gyűjteménye is csaknem kizárálag bajor csigákból állt, külföldi anyaga alig volt. Számunkra legfontosabb publikációja: Aufzählung der in Bayern lebenden Mollusken. 1836. Nagy jelentőségű a Neue Genera c. munkája is, melyben a Helix, Pupa és Bulimus genuszokat természetes/fejlődéstörténeti/ csoportokra tagolta. Az általa leírt 16 faj tipusanyagát 1871 júniusában KOBELT kérésére megküldte a Senckenberg-Muzeumnak.

Junius HENDERSON 1865 Marshalltown, Iowa, USA - 1937 Colorado,
USA

Ügyvéd, bíró, természettudós, amatőr malakológus. Az Univ. Colorado Mus. tiszteletbeli gyűjteményvezetője volt. Sokat publikált csigákról, geológiáról és természetrajzról. A *Nautilus c.* folyóiratban 67 cikke jelent meg. Legfontosabb munkái: *The Mollusca of Colorado; Non-marine Mollusca of Oregon and Washington.*

Sven NILSSON 1787 Alfastrop - 1883 Lund

Léletrajza a *Soosiana*, 1982/83, 10/11: 122. oldalán található.

Friedrich PAETEL 1812 Schöneberg /bei Berlin/ - 1888 Berlin
1845-ig gazdálkodó volt, majd földjeit bérbe adta, s Berlinbe költözött, ahol hamarosan csigákkal kezdett foglalkozni. Kezdetben a látványos tengeriek érdekelték, majd fokozatosan megkedvelte a szárazföldi puhatestüket is, idővel pedig apró, nehezen meghatározható fajokat részesítette leginkább előnyben. Jelentős gyűjteményt állított össze gyűjtéssel és cserékkel, s arra törekedett, hogy minél nagyobb fajszámot mondasson magáénak. 1869-ben megjelent gyűjteményének katalógusa, amely 8 ezer fajt tartalmazott. A második kiadás 1873-ban látott napvilágot, s fajszáma elérte a 12 ezret. Munkája nagyon jó áttekinthető, célszerűen elrendezett. Évtizedek óta használjuk katalógusát a meglévő gyűjtemények rendezésére és újak felállításához. A katalógus harmadik kiadása 1883-ban jelent meg 20 ezer fajjal. Elölte sohasem volt magángyűjtemény ilyen méretű. Gyűjtőszenvédélye nem volt csupán öncélu. Azt remélte, hogy egy olyan mintagyűjteményt sikerült összeállítania, amely a malakológusok számára igazi forrás lesz. Ezt az is bizonyítja, hogy gyűjteménye mindig mindenkinek nyitva állt. Ezáltal erősen gazdagította a tudományt. Gyűjteménye teljes épségben a berlini muzeumban található. Munkái: *Die bisher veröffentlichten Familien und Gattungsnamen. Berlin. 1875; Catalog der Conchylien-Sammlung von Fr. Paetel. Berlin. 1883. ed. 3.*

Henry Augustus PILSBRY 1862 Iowa City, Ohio, USA - 1957
Lantana

Életrajza a Soosiana, 1982/83, 10/11: 118. oldalán található.

Roger REY 1912 Neussargues /Cantal,FR./ - 1978 Nantes

Franciaország legnagyobb fosszilis kutatója volt az 1960-70-es években. 1936-ban katolikus pappá szentelték, 1937 szeptemberében St.Flourban professzori kinevezést kapott. A következő felsőfokú diplomákat szerezte meg: 1939-ben Párizsban általános fiziológiából, 1942-ben Grenobleban kémiából, 1945-47 között Clermont-Ferrandban geológiából, ásványtanból és alkalmazott geológiából. 1954 végén súlyos idegbetegség miatt vissza kellett vonulnia, 1956-ban orvosi tanácsra professzori működését is végleg abbahagyta. 1959-ben Nantesba költözött, ahol unokahuga családja fogadta be. 1960 óta volt a DNG /német malakológiai társaság/ tagja. 1966-ban állami doktorátust nyert. Munkájának jelentősége abban áll, hogy rétegtani felismeréseit elsődlegesen a kontinentális rétegek malakológiai anyagából nyerte. Főleg az oligocénnel és a legalsó miocén korral foglalkozott. Fajismerete a Franciaországban és Belgiumban őrzött teljes anyag alapos ismeretén nyugodott. Ezen az alapon tanulmányozta a fajok és a fajokból alakult faunák rétegtani fejlődését. Ezáltal igen mélyreható eredményekre jutott. 69 malakológiai publikációja van, melyeknek többségét társzerzővel írta. Ót mindig a tárgyilagos ábrázolás érdekelte, sohasem a személyes érvényesülés. Hét új csigafajt írt le.

Friedrich ROLLE 1827 Bad Homburg - 1887 Bad Homburg

Geológus volt. 1850 körül a bécsi k. k. Mineralienabinet segédkusztosa volt, majd önálló tudós és kereskedő. Sok puhatestüt gyűjtött s nagy anyagot hozott össze. Ezt a gyűjteményt, amely recens és fosszilis csigákat egyaránt tartalmazott 1886-ban O. BOETTGERnek ajándékozta, aki a

frankfurti Senckenberg-kúzeumban dolgozott. Nagymennyiségi levelezése 1934-ben szintén ide került.

Hans SCHLESCH 1891 Pattambakkane /Madras, India/ -
1962 Stubbekøbing

Apja misszionárius volt Indiában, ahol ő is született. 1899-ben az egész család hazatért Dániába, és Koppenhágában telepedtek le. Itt végezte iskoláit, s 1916-ban gyógyszerész diplomát kapott. Ezután Izlandra költözött, ahol több gyógyszertárban dolgozott. 1921-22 között izlandi brit alkonzul volt. 1922-ben visszatért Dániába, s megszerezte a dán állampolgárságot. 1954-ig, nyugdíjazásáig, gyógyszerészként dolgozott, majd elköltözött a Falster szigetre, s ott is halt meg. Gyermekkorában a trópusokon megszerette a természetet, s már diákként érdeklődése a csigákra összpontosult. Szorgalmas gyűjtéssel és cserékkel nagy világgyűjteményt állított össze. Tudományos társaságokhoz való kapcsolódását azonban egy diákkori bolondsága, feltünni vágyása igen megnehezítette. 1907-ben ugyanis a belga csigásztárság lapjában egy jegyzéket közölt Borgholm sziget puhatestüiről tele trópusi fejőkkel. Azonnal csalónak kiáltották ki, s ezért szinte lehetetlen volt bármilyen tudományos társasághoz vagy intézményhez kapcsolódnia. Európában megvetették, így csak Európán kívüli területeken tudott kapcsolatot tartani és cseréket lebonyolítani. Ekkor már foglalkozott Izlanf faunájával. Miután ifjukori publikációit nyilvánosan visszavonta, lassan sikerült tudományos kapcsolatokat kötnie. Egészen haláláig azonban igen fájt neki, hogy a dán zoológusok többsége mindenkor visszautasította. Az első világháború után, amikor az Archiv für Molluskenkunde kiadása csaknem lehetetlenné vált, kapcsolatba lépett F. HAAS-szal, és SCHLESCH anyagi támogatásának köszönhető, hogy a folyóirat ezt a nehéz időt átvészelt. Európai utazásai során sok barátot szerzett, s főleg a második világháború után minden megtett

azért, hogy a különböző országok malakológusait közel hozza egymáshoz. Egyetemistákat hívott meg magához, hogy Dániában faunisztikával tudjanak foglalkozni. Ő maga sokat gyűjtött Dániában, Svédország déli részén és bejárta a balti térséget. Ökológiailag és faunisztikailag teljes áttekintése volt hazájáról. Gyűjteményének nagyobbik részét Hullba /Anglia/ küldte az ottani muzeumnak. A második világháború alatt azonban ez a gyűjtemény elpusztult. A megmaradt kisebbik részt és teljes könyvtárát Stockholmnak adta. Publikációinak száma 213, az általa bevezetett új taxonok száma 72.

Adolf Wilhelm Ferdinand SCHMIDT 1812 Berlin – 1899 Aschersleben

Első iskoláit Derenburgban végezte, ahol apja evangéliikus prédikátor volt. A gimnáziumot Braunschweigben és Halberstadtban végezte. 1832–35 között Halle egyetemén teológiai tanulmányokat folytatott, az egyetem elvégzése után házitanító lett, majd prédikátor, s egyuttal rajztanár a halberstadii gimnáziumban. Rajztehetségét édesanyjától örökölte, számtalan munkájának rajzait ő maga készítette. 1846-tól 1895-ig, nyugdíjazásáig, Ascherslebenben volt lelkész. Halberstadt környékének gazdag fosszilis lelőhelyei indították arra, hogy az un. liász-homokkő kövületeivel foglalkozzon. Később nagy buzgalommal fogott a puhatestüek tanulmányozásához. Leginkább a szárazföldi csigákat kedvelte, a tudományba ő vezette be a Stylommatophora elnevezést. Kedvencei a Clausiliidae-fajok voltak, ezekről írt munkái ma is alapvető fontosságúak. Elsőként rendszerezte őket anatómiai alapon. A puhatestüek mellett foglalkozott parazitákkal is, később pedig kizárálag Diatomák /alga-félék/ rendszerezésére fordította idejét. 1890-ben a halieyi egyetem tudományos működésséért tiszteletbeli doktorrá választotta. Legfontosabb munkái: *Der Geschlechtsapparat der Stylommatothoren. Berlin. 1855;* *Die kritischen Gruppen der europäischen Clausilien I. Leipzig. 1857;* *System der europäischen Clausiliien und ihrer nächsten Verwandten. Cassel. 1868.*

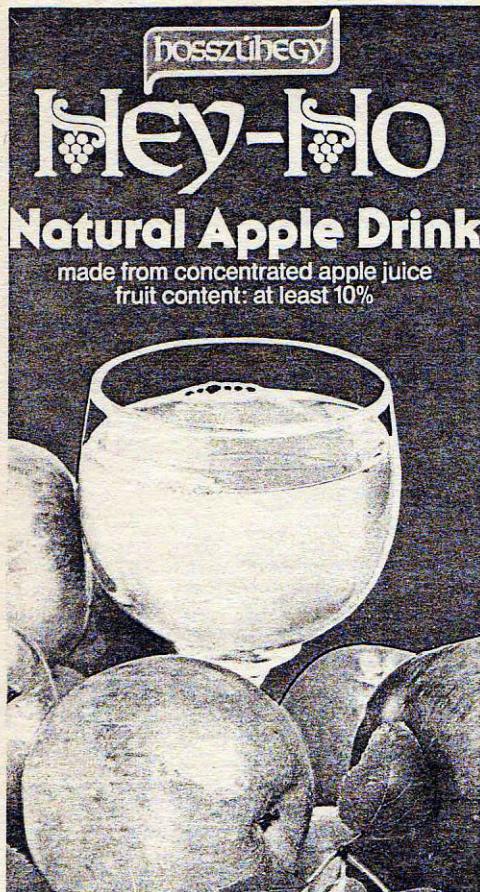
FORRÁSOK - QUELLEN/ERKE

ABBOTT, R.T./ed.//1973/: American Malacologists, 61, 110, 114. - Magyar Életrajzi Lexikon, 1: 212, 689.- Mitt.dtsch.mal.Ges., 1965, 1: 107; 1979, 3: 430. - Nachrichtsbl. dtsch.malak Ges., Arch.Moll., 1872, 4: 20-22; 1888, 20: 33-38; 1900, 32: 1-3; 1912, 44: 153-160; 1963, 92: 59-72; 1967, 97: 40; 1974, 104: 171-228. - Term.tud.Társ.Evk., 1940: 121. - Verh. Mitth. siebenb. Ver.Naturw., 1866, 17: 209-216.

KISS ÉVA

Természettudományi Múzeum Állattára
Budapest
Baross u. 13.
H-1088 - Ungarn

TALIZMÁN 010/87

FOGYASSZA ÖN IS
A HOSSZÚHEGYI
MEZŐGÁZDASÁGI
KOMBINÁT
KITŰNŐ MINŐSÉGÜ
ITALAIT
TRINKEN AUCH SIE
DIE FRUCHTSÄFTE
DES LANDWIRTSCHAFTS-
KOMBINATES VON
HOSSZÚHEGY
SIE HABEN EINE
BESONDERS GUTE
QUALITÄT

Hosszúhegyi Mezőgazdasági Kombinát

Telefon: 06-76-21-698

Telex: 281263, 281264

hosszúhegy

hosszúhegy